

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

Mors & sanctimon. Turriani.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

brauere vbique Christiani festis lætitiis, & gratiarum actione; sed ea paulò post gaudia sancti Senis Cosmæ Turriani tristis obitus in luctum conuertit.

Pridem illum ærumnæ missionis tot annorum operosissimæ, succo & viribus exhauserant, vt quod nihilominus labori non parcebat, multi attribuerent caritati deficientem naturam spiritu vegeto afflanti: at sensim deficiens nec habens de nostris in quem pondus illius Christianitatis moriendo, sat tutò deponeret, annuis literis iterabat preces ad Prouincialem, & inspectorem Prouinciæ Indicæ, vt virum cordatum mitterent, ætate ac virtutibus maturum, muneri denique grauissimo æqualem; fuitque diuinæ bonitatis, vitam eò proferret donec optatis fruatur: translata ergo in Cabralem missionis Iaponicæ gubernatione Xichi vltimam sedem fixit, exiguum illud quod supererat temporis, excolendis Neophytis daturus, sed vix hebdomadæ aliquot fluxerant, cum lenta febri correptus est, mercedis propinquæ nuntia, quæ bonos & fideles seruos apud Deum manet; quod is prudenter interpretans exinde secum, & in animi sui cura totus esse; vitam omnem suam confessione sacra recensere, spargere coram Deo continuas lachrymas, & multas quotidie horas precando exigere, duobus quibus superstes vixit cum dimidio mensibus. Septembri desinente malum in peius incrudit, isque se linqui vita & viribus sentiens, illa tamen sua magnitudine animi, & virtutis, per se in templum vt potuit descendit, vbi multo cum fletu, inter pia intimi affectus cum Deo colloquia, sacro viatico munitus est, id ei Villela officij præstante, quem nauis in Indiam expectatio illic interim detinebat: post eodem, & fratribus duobus religioso complexu salutatis, & fausta quam ex eo petierant adprecatione, præstolaturus aduentum domini secessit, sustinuitque circiter triduum tranquillo animo, & vultu alacri, cuius etiam in mortuo velut arridentis vestigia manserunt. Octobris 2. vitam clausit anno Christi 1570. ætatis quarto supra septuagesimum, Societatis vigesimo altero: ad exequias concursus vsque à trigesimo milliari, adfuerunt iis & Patres qui multum longinqui habitabant. Cautus funeris solennes, fecit luctus omnium, & comploratio, vocesque vocantium animæ suæ Patrem, firmamentum Christianæ rei, & virum sanctum; nec populi amor, & clara opinio hic meram posuit; Cùm enim Villela pro concione labores enarrasset quos vnus & viginti annorum longo tractu in salutem Iaponum exantlarat; & præmia quæ piè credi possent, fideli seruo fuisse reddita; qui perpetuis lachrymis dicentem fuerat prosecutus, populum vniuersum, inspiciendi cadaveris, desiderium ingens cepit, osculandique manus eius, & pedes; & reliquiarum aliquid ex eo auferendi; nec fuit in Patrum potestate hos motus disturbare, tametsi contenderent; caentes nimirum ne huiusmodi, vt solet Religiosus populi impetus, insolens aliquid attentaret. Cadaver itaque de nostrorum extortum manibus, certatim quisque manuum & pedum osculis, lachrymis, & pio raptu venerari; nam & sacræ vestes quas illi induerant, & talaris tunica in minutissimas

Mors & sanctimonia.
Turriani.

secta particulas inter se populus diuisit, quæ quidem viri tanti fama haud quaquam cœpit ab eius obitu; nam à Christianis iuxta & ethnicis cognominari consueuerat, *Senex sanctus*, & quos lauabat sacro fonte, amiebant eius vocari nomine: ex tribus, interdum quatuor longinquis quis regnis, officij gratia adibat, & qui possent ab eo aliquid referre quanquam leuissimum, ob hoc tantùm seruabant pretiosè, quod ei aliquo in vsu fuisset: in fines Iaponiæ vltimos se porrexerat eius nomen, vbi apud Bandæ academicos celebrabatur mirificè, quamuis itinere dierum viginti ab eo remotos, colebant illum Principes, literati, etiam Bonzij, nuntiis, literis, & (quod illic reuerentia præscribit) muneribus. Lusitani quot annis in Iaponiam ex Sinis ad negotia commeantes vestitu nauium splendido, & machinarum fragore venerabantur Dei seruum, eiusque arbitrio portus suis nauibus legebant, qui plus quæstuum fidei sacrosanctæ, quàm sibi essent parituri, ex mercium diribitione: vbi cumq; is Omuræ, Cocinofi, & vbiuis degeret, augebatur immensùm numerus incolarum, qui Sacaii, Meaco, aliunde, cum eo victuri confluebant, cuiusque spiritu excitandi. Discessurus autem ad necessarias Ecclesiæ tam latè dissipatæ occasiones quæ illum vocabant; cogebatur de media nocte clam se subducere ne retinentium lachrymis vinceretur; demùm ne supervacue id probem quod est in Turriani laudibus minimum; Rex Arimæ acceptas ab eo epistolas prius illas tametsi Ethnicus, capiti suo, honoris gratia, imponebat; præstabat eadem Rex Bungi, qui præter arma, & literas quibus ad preces Turriani, propugnabat strenuè, proferebatque Christi nomen; etiam aliquando, remouit à Regno exercitum quem ad illius interneconem miserat; ne Christianorum vastaret pagos, in eo Regno admodùm frequentes: ac de Rege Bartholomeo, plura nimio suppeterent, nisi essent iam dictis simillima: viuentem ex animo Turrianum dilexit, luxit mortuum tanquam Patrem, quicquid potest minori reuerentiæ & honoris à superiore deferri, hoc ipse Turriano, & eius amicis detulit, quantumuis inopibus velut ex iis vnus, aut ipsi gradu non inferiores, gaudebatque à suis plus illi quàm sibi venerationis exhiberi; quod certè ab iis factitatum, casus satis ambiguus ostendit; Christianum Omuræ interfecerant Bonzij, vel vltro, & odio fidei; vel aciori ab eo reprehensione, & dicitur (quod erat pueris solenne) grauiter offensi, iam inualuerat Omuræ Christi lex, multosque censebat à Turriano baptizatos, horum nonnulli qui eandem spectauerant, urbem percussanti, implentque rumore patrati sceleris, & vindictæ ardore, nisi vellent videri læsam fidei causam vlcisci frigidius, & appressis ventri manibus indicant, fixum sibi esse in cœpto mori, (quem gestum vsus ventris ferro secandi, signum fecit Iaponibus commune deliberatæ mortis) ad arma, & Sarmenta conclamant, Bonzios ad eandem, eorum cœnobia ad incendium. Turrianus, dum cocunt ad impressionem maiori numero faciendam, rem ad se perlata, referri iubet ad Bartholomeum Regem, vrgetque se det in publicum ad inhibendum periculi aleam qua Dei honor, & fidei quies iactabatur.

tur.

tur. At is opprimè gnarus quàm in similibus nihil valeret, remisit qui Patri diceret Iapones læsum honorem ulturos, vitam suam nihili facere, minoris alienam; solutos se parendi legibus apud suos dominos censere; nec iussis nec minis, ab armis discessuros; sed quod ipse vi nulla valeret, nedum tuctoritate obtinere, certò fore id posset Turriani nomen: mandaret iis suo nomine per quemuis, absterent, statimque nec pedem ulterius moturos, quod planè felicius què prælagierat successit ferro enim & facibus instructos à Turriano nūtius affatur alta voce, monetq; illius nomine, si Christiani sint, parendo testentur; ab armis & turba discedant, & suam se quisque reportet domum: hac edictione velut cælo per angelum edita, faces proiciunt, recondunt arma, densò vt erant manipulo adeunt sacram ædem, seque ad Turriani genna prosternunt, quos ille clementer increpitos, iussosque mortem occisi pueri æterno silentio, & obliuione sepelire, cum fausta adprecatione dimisit: sed extitit nocte insequenti, malus Ethnici nobilis, quorundam ex iis propinqui genius, qui sigillatim obeundo sedatos iterum proritaret: ab iis officio ex parte satisfactum, obtemperatum legi quam profitebantur, & quem obseruabant Magistro suo Turriano: partem alteram officij deesse; reposcendum scilicet honoris & nobilitatis violatum decus indignè violatum; Christianum dogma eò adicere neminem, vt velit infamis viuere; vnum fuit omnibus responsum, iisdemque propemodum conceptum vocibus; olim se Baptismo dum expiarentur, Deo fidem dedisse præcepta illius omnia seruandi, pridie vero Turriano, cædem pueri perinde in posterum habendi, vt si ea nunquam accidisset, cæterum ante morituros, quam vtrivis promissionem fallant, gestorum serie vrbs Rectoribus nuntiata, venere postridie, Patri gratias publicè acturi, saluam eius beneficio Omuram professi; alioqui tunc futuram cinerem, & funus.

Obseruantiam porro Turriano vt apud Christianos, sic apud Ethnicos fecerat eius virtus, & sanctimonia, abiectioe sui, & afflictioe, tolerantia malorum insuperabili atque perpetua, & nunquam non flagrante studio trahendorum ad Christum Iaponum durè exercita. Spectabant in eo dignum Xauerio magistro discipulum quem illic æquatunt ex iis etiam pauci, quibus Apostolicam laudem, egregia opera tribuerunt. Sed quæ virtutum & vitæ præstantia conciliabat illi omnium venerationem, acuebat in illum odia Bonziorum, à quibus tam sæuè exagitatus est, vt miraculo sit saluum potuisse manus illorum effugere: lapidatus est non semel à plebe in turbas concitata; proscripius & ad necem ex insidiis quaesitus; pro malefico traductus, & dæmonis assecla, sic vt prodeuntem vilium puerorum insectaretur foex, luto, saxis, omnique conuitio, semel configebatur telo, nisi arcus ab Ethnico in illum intenti, Christianus repente abscondisset funem; & erant hæc illi pericula crebritate familiaria, nec iis vnquam animo fractus est, solitus etiam dicere, nusquam se in vita quam Amanguccij egisse iueundius, vbi diuturno vexatus martyrio fuerat. Neque verò se alienæ saluti profusè commodans caritas, eius à

Deo

Deo auocabat mentem : argumento sint oculi , quorum bona ex parte vsum amiserat ex profusione lachrymarum, interioris affectus indice, velut autem ærumnæ in quibus vitam exigebat, essent desiderio eius leues, addebat his vltro voluntarias pœnas tam asperas, vt suo in Iaponiam ingressu, corpulentus habitus, & succo plenus, quinquennio post à familiari ex India non fuerit agnitus, adeo erat emaciatus, exesus, & aridus. Verum de hac eius & aliis dotibus, pauca sed magni ponderis, Melchior Nunnius; qui menses aliquot versatus cum illo in Iaponia fuerat; cuius ad Lainium Societatis Præpositum literæ, cum ex officio scribentis virtutes, & nœuos contineant fideli stylo vtumque referam; subdamque fortassis, conuenientiùs in eo arguenda.

[Nostis, inquit, præest in Iaponia Turrianus, quæ sexcentarum est leucarum insula, milliaribus ab India quatermille quingentis, annorum est circiter quinquaginta, nostro fel. mem. Patri magistro Francisco socius illuc venit, naturalis eius temperies optima, in discruciendo corpore adedò singularis vt acriorem illo viderim neminem, sui que inimiciorum, Amanguccij à P. Mag. Francisco iussus consistere, annos septem illic versatus est; carne, vino, pane, oleo, recenti pisce, lacticiniis, & simili quouis naturæ subsidio se prorsus abstinens, sola victitans condita, inspidè Oriza, oleribus, & huiusmodi vilibus, in omni sui domandi genere, patientia, humilitate, & abstinentia exercitissimus, exosus Bonziis, in vitæ periculo frequens. Pergit nihilo segnus in excolendo Bungi Regno inter tot labores, & aduersa constans. Iam defectus illius videntur pronitas in atrambilem; & valetudinis nostrorum minor cura; cum enim frigus ea in insula crudeliter sæuiat, ipseque sæuis doloribus stomachi dilaceretur perpetuo, asperitatem nostris eadem qua sibi mensura dispensat; nostri aditores nudis pedibus incedunt, etsi sint aliqui temperie fluxa, & debili: mihi quidem hæc illum monenti, vt moderaretur, satisfacit aiens, non posse aliter sine offensione vitam illic agi, & profecto de nobis Lusitanis, quicumque indui, edere, somnum capere, instituerit ex vtu Iaponum etiam diuitum & primariorum, in magna asperitate vitam trahet, adedò illæ regiones parcè suos, & austerè alunt;] Pauca hæc Nunnius de Cosmo Turriano; & quoad perpeffiones sociorum etiam de seipso, Erat enim is vnus è sociis, quem annis superioribus vidimus magnos spiritus ad tolerantiam, in Iaponiam tulisse, sed post morbum lethalem diuturnum, ex victa misero aliisque contractum molestiis, partim necessariis partim spontè susceptis, reuectum fuisse in Indiam. Durauit tamen hoc vitæ asperum & vix tolerandum, non viuis modo sed strenuè laborans annos septendecim Villela, decem & octo Ioan. Fernandes, vnum supra viginti Turrianus, & annis subsequentiibus complures diutius, ceterè illam in corpus quam diximus duritiem asperam adamasse, non Turriani propriè, sed Xauerij sensus fait, & iustus & illis præsertim iniis pernecessarius, cum enim Bonzj pallore, nuditate, abstinentia omni que specie austeritatis affectatæ metcarentur venerationem & stipes à popu-
lo

lo cui summa asperitas ob difficultatis quam horret victoriam, summa est sanctitas; si fuisset Religiosorum Euangelij præconum, & Sacerdotum veri Dei, mollior & tolerabilior quam vita Bonziorum, insultaturi erant iis Bonziji magno fastu; sensurusque de iis abiectius populus, velut infra perfectæ virtutis apicem longè iacentibus, quamobrem de illa Turrianus asperitate tam necessaria ad promerendam fidei sacrosanctæ auctoritatem, & gratiam, per annos vnum & viginti nihil vnquam remisit, eandemque sociis tum permisit, tum suo exemplo validè persuasit. cæterum in illos quam esset tenerè intimeque affectus, iidem reipsa experti scripsere: ægrotabat quidam è nostris fratribus adiutor multorum dierum itinere; hoc vbi resciuit Turrianus, nec obstantium precibus, nec astitis eaducto, nec vitæ discrimine tenet valuit quò minus ad eum aduolaret, & quanquam valetudine & cælo valde incommodo consolationem quam poterat, openque per sese iacenti afferret, dignam Societatis homine vocem edens dissuadentibus, & lugentibus in via moriturum, pluris se vita facere caritatem: suos ad opus quoties mitteret, maxime in longinqua, salutabat flens perinde vt nunquam reuisurus, non modo iis metuens ab insidiis Bonziorum qui eos ad necem foris quàm in vrbe captabant securiùs; verum ob vitæ discrimina, quibus continuis omnes patent qui per Iaponiam terra marivè iter agunt, vel à torrentibus, niuibus, cibi tectique inopia, vel potissimum à grassatoribus quibus feruent omnia, & gratiæ loco est, si rebus omnibus spoliatos vita non spolient. Sic semel Almeida in leui cimba deprehensus inter Myoparones decem Piraticos dum littus Arimæ raderet, ab iis detracto quoque indusio cum vectoribus sociis nudatus est, & crudeli barbarie in cimba velis, remigio remone pariter nudata derelictus vno intra mare milliari, noctem illic sub dio frigidissima hieme, & circumquaque gelu acerrimo concreta nudi proffus egere, manè Solis radios quos expectaverant sefellit nubilum, & ventus frigidissimus, à quo propellebantur in altius mare, his tot acerbis duplex super ingruit procella, per se quidem minimè vehemens, ad debilitatem verò, & exilitatem cimbæ nauid minus anceps quam si (vt scribit ex iis vnus) lætarentur cum promontorio bonæ spei, sic vt fluctum omnem decumanum sibi, & vltimum crederent; quibus in angustiis cum ieiuni nudi, iactati, diem vnum, & noctem fluctuassent, vndarum impetu in fretum coniecti sunt, duabus interfluum insulis; allidendi omnino, vel aquis obruendi, nisi hoc illos effugio tutela diuina seruasset: his in Iaponia calamitatibus obnoxij erant Societatis operarij, ex quibus illæ in eorum discessu tristes lacrymæ Turriani; iucundæ in reditu, cum incredibili ob receptos incolumes voluptate Claudendum existimaueram hunc locum, viri Apostolici caritate in curanda salute animarum incomparabili; sed cum nihil ferè hic liber narrauerit in obsequium Ecclesiæ gestum, cuius Turrianus, vel effector, vel auctor non fuerit, testimonio Villelæ, omnia comprehendam, qui & viderat ipse, & eodem mense soluit in Indiam, quo Turri-

nus ex Iaponia in cœlum; nempe sanctum senem suo in Iaponiam ingres-
 su, in ea nullum reperisse qui Deum agnosceret; morientem, ibidem
 Christianorum triginta millia reliquisse, præter fato sanctos quandiu
 illam excoluit; ædes factas numero quinquaginta diuersis in regnis con-
 ditas, & primitias Martyrum quos proxima æras datura erat, ut nume-
 ro sic generositate gloriosos.

Atque hic de Ecclesia Iaponiæ subsiste ad hunc annum 1570. per-
 ducta; rebusque Ioannis Ferdinands & Cosmæ Turriani, octauo hoc
 libro ordine comprehensis, quos secum Xauerius, primus Iaponum
 Apostolus vexerat, ad inferendum illi imperio Christi Regnum.

Collegii Societatis IESV Paderbornæ à 1669.

F I N I S.

